

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κείμενο: **ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ ΣΤΟ ΓΙΟ ΜΟΥ** (Ναζίμ Χικμέτ)

Σελ. 56 - 57 του σχολικού βιβλίου

Ο όρος νανουρίσματα αναφέρεται σε μια κατηγορία **δημοτικών τραγουδιών**. **Νανουρίσματα** ονομάζονται τα γλυκά, αυθόρμητα, αυτοσχέδια τραγούδια που τραγουδούν κυρίως οι μητέρες αλλά και άλλα, οικεία στο παιδί, γυναικεία πρόσωπα για να δημιουργήσουν το απαραίτητο κλίμα ηρεμίας και να αποκοιμίσουν τα βρέφη τους. **Αυθόρμητα** γιατί το πρώτο πράγμα που νιώθει κάποιος, προσπαθώντας να ηρεμήσει ένα μωρό, είναι ότι πρέπει να του μιλήσει, να του τραγουδήσει, να το νανουρίσει. **Αυτοσχέδια** γιατί, ακόμα κι αν μερικά βασικά μοτίβα μεταφέρονταν στον χρόνο και στις περιοχές, βασικό στοιχείο των νανουρισμάτων ήταν η ανάγκη των γονιών (της μάνας) να επικοινωνήσουν με τα παιδιά τους, εκφράζοντας τους την αγάπη, τις ελπίδες, τους φόβους και τις προσδοκίες τους. Συνοδεύονται από απαλό **λίκνισμα** του βρέφους στην αγκαλιά ή στην κούνια. Η **μελωδία** τους είναι ευχάριστη, **απαλή και μονότονη**, για να προκαλέσει τον ύπνο.

Τα νανουρίσματα είναι συνήθως σε **ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο**, με **απλές** και τρυφερές **λέξεις** και **ήχους** που αποσκοπούν να κοιμίσουν το παιδί («ωωω, ωωω», «νάνι, νάνι», «ναν' ωωω, ναν' ωωω» κ.ά., που επαναλαμβάνονται στο τέλος κάθε στίχου, δίστιχου ή τετράστιχου, ανάλογα με τις ανάγκες της στιγμής).

Η μάνα με τα νανουρίσματα βρίσκει την ευκαιρία να πει στο παιδί της όλα όσα δεν του λέει στη διάρκεια της ημέρας: πως το αγαπάει, το καμαρώνει και πασχίζει γι' αυτό. Οι βιοποριστικές ασχολίες της καθημερινής ζωής έδιναν λίγες δυνατότητες στη μάνα να χαϊδολογήσει και να κανακέψει τα παιδιά της- πολλές δουλειές, πολλά παιδιά.

Τα νανουρίσματα της ελληνικής δημοτικής παράδοσης έχουν τα γνωρίσματα των δημοτικών τραγουδιών. Τα θέματα στα οποία συνήθως αναφέρονται είναι τα εξής:

Θέματα στα νανουρίσματα

1) Η επίκληση της βοήθειας των αγίων και του ύπνου.

(π.χ. «Δώσ' του, Παναγία, χρόνοι», « Έλα, νύπνε, κι έπαρέ το»)

Η μάνα, ωστόσο, φροντίζει να υπενθυμίσει στον ύπνο πως το παιδί είναι δικό της και μόνο προσωρινά θα το πάρει εκείνος, μόνο για του δώσει την ξεκούραση και τη δύναμη που χρειάζεται για να κερδίσει όλα αυτά που ονειρεύεται για το παιδί της.

2) Τα ταξίματα προς τους αγίους και τον ύπνο ως ανταλλάγματα της βοήθειάς τους αλλά και προς το ίδιο το παιδί, με την προϋπόθεση ότι αυτό θα ησυχάσει και θ' αποκοιμηθεί. Τα ταξίματα της μάνας προς το παιδί είναι μεγάλα και σπουδαία. Η άμετρη αγάπη που την κατακλύζει την κάνει να αισθάνεται παντοδύναμη και έτσι προσφέρει, χωρίς φειδώ, πολιτείες, μοναστήρια, καράβια και αμύθητους θησαυρούς.

(π.χ. «Παιδί μου κι άνε κοιμηθείς

τρεις χώρες σου χαρίζω

τρεις χώρες και τρία χωριά

και τρία μοναστήρια.»)

3) Τα παινέματα προς το παιδί διακρίνονται σε αυτά που απευθύνονται στο αγόρι, σε αυτά που απευθύνονται στο κορίτσι και στα κοινά, που απευθύνονται στο παιδί ανεξαρτήτως φύλου (το αγγελούδι μου, το χρυσό μου, το αηδόνι μου κλπ.).

(π.χ. «Κοιμήσου αστρί, κομήσου αυγή, κοιμήσου νιο φεγγάρι»)

4) Οι ευχές (για ομορφιά, υγεία, πλούτη, δόξα, γρήγορο μεγάλωμα), αγαπημένο θέμα των νανουρισμάτων, είναι απροσμέτρητες και έχουν, όπως είναι φυσικό, το σκοπό να συμβάλουν στην, όσο το δυνατόν, καλύτερη ζωή του παιδιού.

(π.χ. «Μικρό μικρό σου το 'δωσα, μεγάλο φέρε μου το

Μεγάλο σαν ψηλό βουνό, ψηλό σαν κυπαρίσσι»,

«Τύχη χρυσή ας του δίνετε και φώτιση μεγάλη,
να μάθει γράμματα πολλά και φρόνιμο να γίνει,
και να κερδίζει χρήματα, παντού καλά να κάμε»).

5) Οι κατάρες, που απευθύνονται από τη μάνα σε όποιον τόλμησε να χαρακτηρίσει άσχημο το παιδί της ή σε όποιον δεν το αγαπά.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

	Σωστό/Λάθος	Απόσπασμα από το κείμενο
1. Ο πατέρας μιλάει απευθείας στο παιδί του.		
2. Το παιδί είναι υγιές και ο πατέρας απλώς το παινεύει.		
3. Ο πατέρας φαντάζεται τον γιο του σαν άφοβο και τολμηρό ναυτικό.		
4. Η μόρφωση, η καλαισθησία και η δημιουργικότητα θα παίξουν σημαντικό ρόλο στη ζωή του παιδιού.		

2. Στο ποίημα υπάρχουν πολλοί συμβολισμοί. Να κάνετε τις αντιστοιχίες:

1. Η απέραντη θάλασσα συμβολίζει.....	α) τις δυσκολίες της ζωής
2. Η φουρτούνα με τα πελώρια κύματα συμβολίζει.....	β) τον γιο που κυβερνάει τη ζωή
3. Το καράβι με το ταξίδι του συμβολίζει.....	γ) τη γλυπτική
4. Ο καπετάνιος συμβολίζει.....	δ) τη ζωγραφική
5. Οι φωνές συμβολίζουν.....	ε) τη μακρά διάρκεια της ζωής
6. Τα όμορφα χρώματα συμβολίζουν...	στ) την πορεία της ζωής
7. Το μάρμαρο συμβολίζει.....	ζ) τη μουσική

3. Τι έχετε να παρατηρήσετε σχετικά με τη στιχουργία του ποιήματος;

(Ως προς τη μορφή, το συγκεκριμένο νανούρισμα έχει ελεύθερη στιχουργία.)

Μέτρο _____

Ομοιοκαταληξία _____

Στροφές _____

Αριθμός στίχων ανά στροφή _____

Αριθμός συλλαβών ανά στίχο _____

4. Στο νανούρισμα διακρίνονται πολλά εκφραστικά μέσα. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με κάποια από αυτά.

Παρομοιώσεις	Μεταφορές	Επαναλήψεις

5. Πώς λειτουργεί στο ποίημα η τελευταία στροφή; Αν σας έλεγαν να τη χαρακτηρίσετε χρησιμοποιώντας κάποιον από τους όρους που χρησιμοποιούμε για τη δομή μιας παραγράφου (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα) ή μιας έκθεσης (πρόλογος, κυρίως θέμα, επίλογος) ποιον θα επιλέγατε και γιατί;

6. Να παρουσιάσετε δύο εικόνες του ποιήματος που σας εντυπωσίασαν. (Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε γραπτό λόγο ή άλλους τρόπους έκφρασης π.χ. ζωγραφίες, κολλάζ, φωτογραφίες κ.τ.λ.)

6. Να συγκρίνετε το νανούρισμα του Ναζίμ Χικμέτ με το παρακάτω ελληνικό παιδικό νανούρισμα:

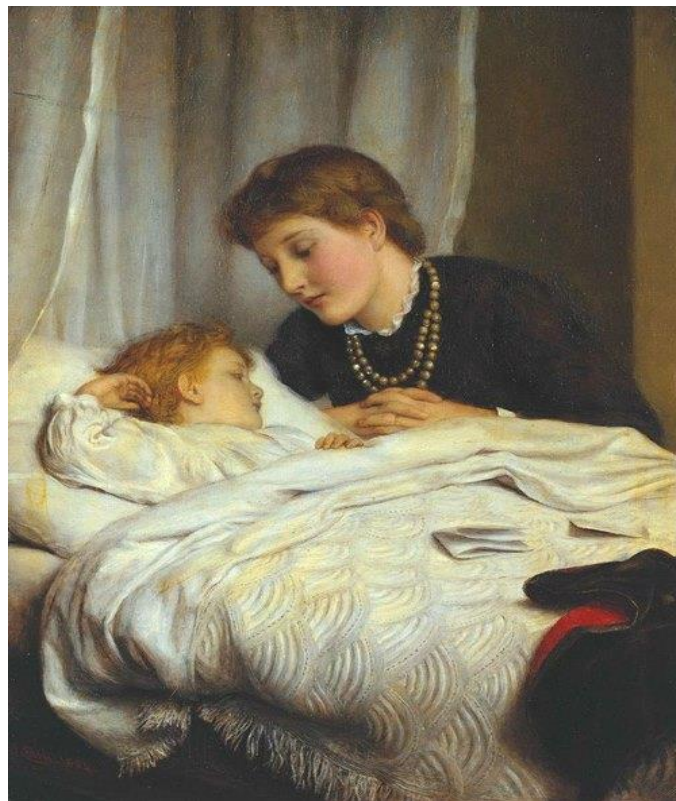
Ύπνε που παίρνεις τα μωρά, έλα πάρε και τούτο.
Μικρό μικρό σου το 'δωσα, μεγάλο φέρε μου το.
Μεγάλο σαν ψηλό δεντρί κι ίσο σα γκυπαρίσι.
Κι οι κλώνοι ντου ν' απλώνονται σ' ανετολή και δύση.
Έλα, νύπνε, κι έπαρέ το
Και γλυκά αποκοίμησέ το.
Έλα, νύπνε, μερωτή μου,
Μέρωσέ μου το παιδί μου.
Δώσ' του, Παναγία, χρόνοι,
Να γενεί παππούς μ' αγγόνι.
Νάνι το παιδί μου, νάνι,
Κι όπου του πονεί να γειάνει.
Που κοιμάται και μερώνει
Και ξυπνά και μεγαλώνει.
Που κοιμάται σαν αρνάκι
Το γλυκό μου μωρουδάκι.

Τα χαρακτηριστικά των παραδοσιακών νανουρισμάτων:

1. Τα απευθύνει στο παιδί .....
2. Έχουν τη μορφή .....
3. Περιέχουν συχνά επίκληση στον .....
4. Περιέχουν ευχές για ....., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...

Το νανούρισμα του Χικμέτ:

1. Το απευθύνει .....
2. Είναι γραμμένο σε.....
3. Περιέχει ευχή για ύπνο, όμως .....
4. Περιέχει
προτροπές .....

Μάνος Λοΐζος - Νανούρισμα

Θα κεντήσω, πάνω στου αλόγου σου τη σέλλα
Με διαμαντόπετρες σωρό
του φεγγαριού το πήγαιν' έλα
στο πελαγίσιο το νερό
Αγόρι μου, αγόρι μου
αγόρι μου να σε χαρώ
Θα κεντήσω στ' ασημοπίστολα σου πλάι
της χελιδόνας το φτερό
κι έναν σταυρό να σε φιλάει
τις νύχτες που σε καρτερώ
Θα κεντήσω πάνω στο δίκοπό σου λάζο
το βλέμμα σου το καθαρό
αυτό το βλέμμα το γαλάζιο
που δε χορταίνω να θωρώ

Για να ακούσετε το νανούρισμα του Μ. Λοΐζου δείτε στον σύνδεσμο:

<https://www.youtube.com/watch?v=LW4OHI1WmiM&list=PLWH-upVpRqgFOrYXdzw9S6Ln-hpgbtQys&index=2>

Για να ακούσετε νανουρίσματα δείτε στους συνδέσμους:

Nanourisma - Alkinoos Ioannidis, Music: Manos Hadjidakis, lyrics: Nikos Gatsos

<https://www.youtube.com/watch?v=dLEDn5O6Mws&list=PLWH-upVpRqgFOrYXdzw9S6Ln-hpgbtQys>

Nanourisma nani - Areti Ketime

https://www.youtube.com/watch?v=J2lvzv_V6Q8&list=PLJBn4Mn00JdjiRPcv9pzFqBO5Yeb6c ofA

Νανούρισμα - Ελεονώρα Ζουγανέλη

<https://www.youtube.com/watch?v=huPL-LUElTY&list=PLJBn4Mn00JdjiRPcv9pzFqBO5Yeb6cofA&index=6>

Νάνι το μωρό μου - Διονύσης Σαββόπουλος

<https://www.youtube.com/watch?v=wBu7tqvxLcA&list=PLJBn4Mn00JdjiRPcv9pzFqBO5Yeb6cofA&index=2>

Παραδοσιακά - έντεχνα νανουρίσματα – αυθεντικές εκτελέσεις

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/mou/nanourismata.htm>

Νανούρισμα - Ἀργύρης Ἐφταλιώτης

Ἐλ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ καὶ γλυκοδρόσισέ το,
κατέβ' ἀχτίδα τ' οὐρανοῦ καὶ γλυκοχάιδεψέ το.

Νάνι, νάνι τὸ μωρό μου,
πᾶρε, ὕπνε, τ' ἀκριβό μου.

Στ' ἀγγελικό του πρόσωπο τῆς Παναγιᾶς ἡ χάρη
καὶ τοῦ παιδιοῦ της ὁ σταυρὸς στὰ στήθια του καμάρι.

Νάνι, νάνι στὸ μαντρί σου,
λαγιαρνάκι μου, κοιμήσου.

Τὰ ὄνειρ' ἄς κατέβουνε χρυσὰ καὶ μυρωμένα
ν' ἀνθοβολοῦν στὰ χεῖλη σου χαμόγελα σπαρμένα.

Νάνι, νάνι τ' ἀγγελούδι,
νάνι, ἀμύριστο λουλοῦδι.

Ἄατε, τρυγόνες, πεῖτε μου, τί λέτε στ' ἀκριβά σας,
τὸ βράδι σὰν τὰ παίρνετε στὰ μαλακὰ φτερά σας.

Νάνι, νάνι τ' ἀργυρό μου,
πᾶρε, ὕπνε, τ' ἀκριβό μου.

Ἄν λέτε πῶς τρελαίνεστε, ἐγὼ νὰ πῶ πεθαίνω,
γιατί σεῖς τὰ ἔχετε πολλὰ κι ἐγὼ ἴνα τὸ καημένο.

Νάνι, νάνι τὸ μωρό μου,
νάνι τὸ μονάκριβό μου.

7. Να συνθέσετε και εσείς ένα νανούρισμα για ένα μικρό αδερφάκι, έναν αγαπημένο φίλο, ένα λατρεμένο πρόσωπο, ηχογραφήστε το και ακούστε το μαζί τους.

Ναζίμ Χικμέτ

Τούρκος ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, μία από τις σημαντικότερες μορφές της τουρκικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα. Έζησε για πολλά χρόνια στην πρώην Σοβιετική Ένωση και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Αγωνίστηκε για τη διάδοση των ιδεών του κομμουνισμού. Η ποίησή του εμπνέεται από τους κοινωνικούς αγώνες των ανθρώπων και διακρίνεται για την απλότητα, την ευαισθησία και την ποικιλία των θεμάτων της. Ποιητικά έργα του: Η πολιτεία που έχασε τη μιλιά της, Γράμματα από τη φυλακή.

Για τη ζωή και το έργο του συγγραφέα δείτε στον σύνδεσμο:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CE%B6%CE%AF%CE%BC_%CE%A7%CE%B9%CE%BA%CE%BC%CE%AD%CF%84

Παπαποστόλου Ελένη